تێناشکردن لە نێو قوڕ و لیتەی (ڕابردوو)دا.. فازیل شەورۆ

بەڵگەنەویستە، کە ئێستا ئێمە هەرچییەکین و هەرچێنەکین و لە هەر بارودۆخێکدا ین، زادە و بەرهەمی مێژووی (ڕابردووی) دوورو نزیکی خۆمانین، ئەو مێژووەی کە نە دووبارە دەبێتەوە و نە دروست دەکرێتەوە و نە دەشتوانین بیگۆڕین. مەمانیش، لەم ساتەوەختەدا، نە دەستمان تێدا هەبووە ونە بە تەگبیر و ڕای ئێمە بەڕێوەچووە. قبوڵکردنی مێژووی نەتەوەش، بە هەموو سەرکەوتن و نسکۆیەکانییەوە، ئەو پەڕی ئەقڵمەندییە.

لە حەیف و مەخابن، ڕۆژهەڵاتی ناوەند ـ کوردیش وەک نەتەوەیەک لەوێدا، هێندە گیرۆدە و مەفتوون و پابەند و وابەستەی ئەو ڕابردوو و دیرۆکە بووە، تا وایلێهاتووە، خۆ تاکەکانی کۆمەڵ، ببنە یەخسیر و کۆیلە و عەبدی ئەو ڕۆژگارە دێرینە تاریکە نەزانراوەی چەندان هەزاران ساڵە. دیاردەیی ئەو کۆیلەتییەش هەمووان دەگرێتەوە، لە سەرکردە تا گزیر، لە دەسەڵاتدار و هەبوو تا بێدەسەڵات و زەبوون، لە بیرمەند و شاعیر و ئەدیب و ڕۆناکبیر تا دەروێش و نەخوێندەوار و بێسیواد.

ڕەنگدانەوەی وابەستەبوون و ئالوودەبوون بە (ڕابردوو)، لە هەموو کایەکانی ژیانی ڕۆژانەماندا، هێندە بە توخی ڕەنگی داوەتەوە، بوارێک شک نابەیت، پەلی ڕەشی ئەو دیرۆکە(شاراوە)یەی پێڕانەگەیشتبێ و بەخۆی ماڵەی نەکردبێ. بەڕادەیەک هێزی موگناتیسی ئەو (مێژووە)، هێندە توند و قایم هەمووانی بەلای خۆی جەزبکردووە و کە (ئێستا) و (ئایندە) لە ژیانی ئەواندا، نەک وجوودی نییە بەڵکو باسکردنیشی دەچێتە بابی کوفور و ئیلحاد.

تۆ وەرە سەرپێیانە، گوێ لە وتاری سەرکردەیەک بگرە ، کە لە بۆنەیەکیدا دەیخوێنێتەوە، جگە لە دوایین دێڕەی هیواخوازیی، لە سەرەتا تا بنەتا، هەر سەربووردە و سەرکەوتن و حیکایەتی داستانەکانی ڕابردوون. لە سیمینار و کۆڕ و گەبەندی زانکۆ و مەڵبەندە زانستی و ئەدەبییەکانیشدا، قسەو باس، هەر دەرەک و ڕۆژگارە بەسەرچووەکانە، زۆر کەم (ئێستا و ئایندە) دێنە بەرگوێ! تۆ دیقەت بگرە لەو بەرنامانەی (بیرمەند و ئەقڵمەندەکانی دەوڵەت) دەربارەی (پلانی ئیستراتیژی و ماستەرپلان و نەخشەی ئایندە)

سازیدەکەن، ئەوەندەی (رابردوو) لەسەر زارانە، نیو ئەوەندەی نە (ئێستا)، نە (داهاتوو) نابیستی!

کاتێک، (نیشتە)ی فەیلەسوف دەڵێ:"کە ماندوو دەبین و هەرەس دەهێنین، خەمان دەخیلی سەرکەوتووەکانی لەمێژینەمان دەکەین." دەبێ ، ئێمە لە خەمان بپرسین: ئێمە بەڕاست، لەم ساتەوەختەدا، لە قەناغی ماندووبوون و هەرس داین، بۆیە وا خەمان دەخیلی مێژوو و ڕۆژگارەکانی دوور کردووە؟)

هەر بۆ پرسیار، وەڵامی ئەو پرسیارە قورسە دەدەمەوە، ئەگەر شەکەت و شەپرزە و شەپەڵەدراو نین، بۆچی ساڵانە لەو هەزاران کتێبە چاپکراوە، پێنج کتێب نابینین، ناونیشانەکانی (شیتەڵکاریی ئێستاو خەونەکانی ئایندە) بێ؟ بۆچی ئەو هەموو سەرکردە (مەزنانە) هەر بیرەوەریمان بۆ دەنووسنەوە و بەردەبازێک، ناخەنە بەر پێمان بۆ ئایندە و تەگبیرێکمان بۆ ناکەن؟ بۆچی لە نەو سەدان تێزی دکتۆرا و ماستەرنامەی زانکۆکانمان، تاق و لۆقە نەبێ، بابەتی پەیوەست بە (ئێستا) و (ئایندە) لە خۆ ناگرن؟ بۆچی لە توێژینە و لێکۆڵینەوەکانماندا، هەر خولیایی ئەو بابەت و بوار و ڕشتانەیان کە دەچنەوە سەر مێژوو و ڕابردوو ـــ تەنانەت ڕەخنەکارە ئەدەبییەکانیش ئەوەندەی خەریکی بابەتی کلاسیک و رابردوون، ناچن پێچەکێک خۆیان بە ئەدەبی هاوچەرخ و مۆدێرنەوە خەریک بکەن، بۆچی؟

حەقمانە، روو لە زانکۆکانمان بکەین و بڵێین:"ڕێژانە لە ئاستی جیهاندا، لە نێوان دە بۆ پانزدە داهێنانی نوێ لە هۆڵ و تاقیگەکانی زانکۆکان لە دایک دەبن، ئەو (٣٥) زانکۆیەی ئێمە لەو (٢٥) ساڵەدا، چ داهێنانێکی زانستی یان ئەدەبییان، لەسەر ئاستی جیهاندا تۆمارکردووە؟ وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی عیراقی، لە ماڵپەڕەی خۆیدا، ئەو موژدەیەی بڵاوکردووەتەوە کە لە ساڵی (٢٠٢٠)، لەسەرە ئاستی گۆڤار و ماڵپەڕە زانستییەکانی جیهاندا، ئەوان بە (٧٩) زانکۆ، (١٠٦) هەزار و (٥٧٩) لێکۆڵینەوەی زانستیان بڵاوکردووەتەوە! باشە، ماقووڵە لەو سەت هەزارو ئەوەندە لێکۆڵینەوە، یەک دانەیان، بەرائەی داهێنانێکی نوێیان، بە مرۆڤایەتی، تۆمار نەکرد ؟ یان زۆربەی هەرەزۆری ئەو توێژینەوە و لێکۆڵینەوانە لەبارەی بابەتی مێژوویی و ڕابردوو بوون؟

پرسیارەکان قورسە، بۆچی وڵاتێکی وەکو ئایرلەندا، بە باشوور و باکووریەوە، کە حەشیمەتەکەی هەر (٦) ملیۆنە، تا ئێستا (١١) خەڵاتی نۆبڵیان چنیووەتەوە، بەڵام (٢٤) وڵات، بە حەشیمەتی (٥٨٣)

ملیۆن، هەر (٧) خەڵاتی نۆبڵیان لە بوارەکانی ئەدەب و زانستدا وەدەست هێناوە. (وڵاتانی عەرەبی ٤، تورکیا ٢، ئێران ١ خەڵات)؟

ئایندەناسی ناسراو(Richard. B. Fuller)، دەڵێ:"منداڵەکان کە دێنە دونیا هەموویان بلیمەتن، لە (٩.٩٩٩)یان لە (١٠.٠٠٠) دا، هەر زوو بەبێ قەست، بەدەستی بەخێوکەرەکانیان لە بلیمەتی دەشورێنەوە."

دەمێکە کاتی ئەوە هاتووە، ئەمەش، کەتی و سندمی (ڕابردوو) بپچڕێنین و چیتر تەناش لەناو قوڕو لیتەی (ڕابردوو)دا نەکەین و (ئێستا و ئایندە) بکەینە بەرنامەی کارو چاڵاکییەکانمان و چیتر مێشکی نەوەکانمان بە ڕابردووی (پڕووپووچ)ی بێبەرهەم قاوو نەدەین. با ئەو منداڵە بلیمەتانە، هەر بە بلیمەتی بمینێنەوە!

هەموومان دەزانین، درەنگە، زوو نییە!

فازیل شەوڕۆ – دوبلن